

บันทึกสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา
เรื่อง สหกรณ์ซื้อหุ้นของสหกรณ์อื่นตามมาตรา ๖๒ (๕) แห่งพระราชบัญญัติ
สหกรณ์ พ.ศ. ๒๕๔๒

กรมส่งเสริมสหกรณ์ได้มีหนังสือ ที่ กษ ๑๑๑๕/๑๐๔๙๐ ลงวันที่ ๑๐ กันยายน ๒๕๖๑ ถึงสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ความว่า ด้วยสหกรณ์ออมทรัพย์สาธารณสุขสุราษฎร์ธานี จำกัด ได้ขอจดทะเบียนแก้ไขเพิ่มเติมข้อบังคับสหกรณ์ฯ โดยในหมวด ๒ วัตถุประสงค์ ข้อ ๓ (๖) “ให้สหกรณ์อื่นกู้ยืมเงินหรือถือหุ้น” ซึ่งนายทะเบียนสหกรณ์พิจารณาแล้วไม่รับจดทะเบียนข้อบังคับ โดยชี้แจงข้อความว่า “หรือถือหุ้น” ในข้อ ๓ (๖) ออก เนื่องจากเห็นว่าตามมาตรา ๓๓ (๒) และ (๓) แห่งพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. ๒๕๔๒ กำหนดให้บุคคลธรรมดาเท่านั้นที่ถือหุ้นในสหกรณ์ได้ แต่สหกรณ์เป็นนิติบุคคล ดังนั้น การที่ให้สหกรณ์อื่นถือหุ้นตามมาตรา ๖๒ (๕) แห่งพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. ๒๕๔๒ จึงเป็นการขัดแย้งกับมาตรา ๓๓ (๒) และ (๓) แห่งพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. ๒๕๔๒ คณะกรรมการพัฒนาการสหกรณ์แห่งชาติได้ประชุมครั้งที่ ๓/๒๕๖๑ เมื่อวันที่ ๙ กรกฎาคม ๒๕๖๑ พิจารณาแล้วเห็นว่า การซื้อหุ้นหรือถือหุ้นในสหกรณ์ด้วยตนเองตามมาตรา ๖๒ (๕) แห่งพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. ๒๕๔๒ ยังไม่มีความชัดเจนในข้อกฎหมายว่าสามารถกระทำได้หรือไม่ มากน้อยเพียงใด จึงขอให้กรมส่งเสริมสหกรณ์หารือไปยังสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

กรมส่งเสริมสหกรณ์พิจารณาแล้วเห็นว่า การซื้อหุ้นหรือถือหุ้นในสหกรณ์อื่น เป็นประเด็นปัญหาในข้อกฎหมาย จึงขอหารือสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ดังนี้

ประเด็นที่หนึ่ง สหกรณ์จำกัด ตามพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. ๒๕๔๒ สามารถซื้อหุ้นหรือถือหุ้นในสหกรณ์อื่นได้หรือไม่

ประเด็นที่สอง หากสามารถซื้อหุ้นหรือถือหุ้นในสหกรณ์อื่นได้ จะซื้อหุ้นหรือถือหุ้นได้มากน้อยเพียงใด

คณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ ๙) ได้พิจารณาข้อหารือของกรมส่งเสริมสหกรณ์ โดยมีผู้แทนกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ (กรมตรวจบัญชีสหกรณ์และกรมส่งเสริมสหกรณ์) เป็นผู้ชี้แจงข้อเท็จจริงแล้ว มีความเห็นดังนี้

ประเด็นที่หนึ่ง เห็นว่า มาตรา ๔^๑ แห่งพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. ๒๕๔๒ กำหนดความหมายของคำว่า “สหกรณ์” ไว้ว่าหมายถึง คณะบุคคลซึ่งร่วมกันดำเนินกิจการเพื่อประโยชน์ทางเศรษฐกิจและสังคม โดยช่วยตนเองและช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และมาตรา ๓๓^๒ (๒) และ (๓) แห่งพระราชบัญญัติสหกรณ์ฯ กำหนดให้สหกรณ์จัดตั้งได้โดยการจดทะเบียนและต้องมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมประโยชน์ทางเศรษฐกิจและสังคมของบรรดาสมาชิก โดยมีสมาชิกเป็นบุคคลธรรมดาและบรรลุนิติภาวะ และมีทุนซึ่งแบ่งเป็นหุ้นมีมูลค่าเท่า ๆ กัน และสมาชิกแต่ละคนจะต้องถือหุ้นอย่างน้อยหนึ่งหุ้น แต่ไม่เกินหนึ่งในห้าของหุ้นที่ชำระแล้วทั้งหมด

อย่างไรก็ดี เมื่อมาตรา ๖๒^๓ (๕) แห่งพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. ๒๕๔๒ กำหนดให้สหกรณ์อาจนำเงินไปลงทุนโดยการซื้อหุ้นของชุมนุมสหกรณ์หรือสหกรณ์อื่น จึงต้องพิจารณาด้วยว่า แม้กฎหมายจะกำหนดให้สหกรณ์อาจซื้อหุ้นของสหกรณ์อื่นได้ แต่สหกรณ์อื่นจะสามารถขายหุ้นให้แก่สหกรณ์ที่มาซื้อหุ้นได้หรือไม่ อย่างไร ซึ่งเมื่อพิจารณาวัตถุประสงค์ในการจัดตั้งสหกรณ์ และลักษณะสำคัญอันเป็นองค์ประกอบของสหกรณ์ตามมาตรา ๓๓ (๒) และ (๓) แห่งพระราชบัญญัติสหกรณ์ฯ แล้วจะเห็นได้ว่า สหกรณ์เป็นการรวมกลุ่มกันโดยสมัครใจในการดำเนินกิจการที่บรรดาสมาชิกเป็นเจ้าของร่วมกันและมีความมุ่งหมายร่วมกันทางเศรษฐกิจและสังคมของบรรดาสมาชิก และเฉพาะบุคคลธรรมดาเท่านั้นที่สามารถเป็นสมาชิกสหกรณ์และสามารถลงทุนโดยการถือหุ้น

มาตรา ๔ ในพระราชบัญญัตินี้

“สหกรณ์” หมายความว่า คณะบุคคลซึ่งร่วมกันดำเนินกิจการเพื่อประโยชน์ทางเศรษฐกิจและสังคม โดยช่วยตนเองและช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และได้จดทะเบียนตามพระราชบัญญัตินี้

ฯลฯ

ฯลฯ

มาตรา ๓๓ สหกรณ์จะตั้งขึ้นได้โดยการจดทะเบียนตามพระราชบัญญัตินี้ และต้องมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจและสังคมของบรรดาสมาชิกโดยวิธีช่วยตนเองและช่วยเหลือซึ่งกันและกันตามหลักการสหกรณ์ และต้อง

(๑) มีกิจการร่วมกันตามประเภทของสหกรณ์ที่ขอจดทะเบียน

(๒) มีสมาชิกเป็นบุคคลธรรมดาและบรรลุนิติภาวะ

(๓) มีทุนซึ่งแบ่งเป็นหุ้นมีมูลค่าเท่า ๆ กัน และสมาชิกแต่ละคนจะต้องถือหุ้นอย่างน้อยหนึ่งหุ้น แต่ไม่เกินหนึ่งในห้าของหุ้นที่ชำระแล้วทั้งหมด

(๔) มีสมาชิกซึ่งมีคุณสมบัติตามที่กำหนดในข้อบังคับภายใต้บทบัญญัติมาตรา ๔๓ (๗)

ประเภทของสหกรณ์ที่จะรับจดทะเบียนให้กำหนดโดยกฎกระทรวง

มาตรา ๖๒ เงินของสหกรณ์นั้น สหกรณ์อาจฝากหรือลงทุนได้ ดังต่อไปนี้

(๑) ฝากในชุมนุมสหกรณ์หรือสหกรณ์อื่น

(๒) ฝากในธนาคารหรือฝากในสถาบันการเงินที่มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ความช่วยเหลือทางการเงินแก่สหกรณ์

(๓) ซื้อหลักทรัพย์ของรัฐบาลหรือรัฐวิสาหกิจ

(๔) ซื้อหุ้นของธนาคารที่มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ความช่วยเหลือทางการเงินแก่สหกรณ์

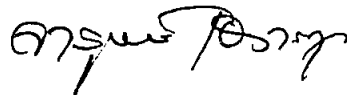
(๕) ซื้อหุ้นของชุมนุมสหกรณ์หรือสหกรณ์อื่น

(๖) ซื้อหุ้นของสถาบันที่ประกอบธุรกิจอันทำให้เกิดความสะดวกหรือส่งเสริมความเจริญแก่กิจการของสหกรณ์โดยได้รับความเห็นชอบจากนายทะเบียนสหกรณ์

(๗) ฝากหรือลงทุนอย่างอื่นตามที่คณะกรรมการพัฒนาการสหกรณ์แห่งชาติกำหนด

ของสหกรณ์ได้ ส่วนสหกรณ์ที่จดทะเบียนแล้วมีฐานะเป็นนิติบุคคลตามมาตรา ๓๗^๔ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติสหกรณ์ฯ และไม่มีบทบัญญัติใดกำหนดไว้เป็นการเฉพาะให้สหกรณ์หนึ่ง เป็นสมาชิกของสหกรณ์อีกแห่งหนึ่งได้โดยการถือหุ้นของสหกรณ์อื่นดังเช่นกรณีของชุมนุมสหกรณ์ ตามมาตรา ๑๐๕^๕ วรรคสาม ประกอบกับมาตรา ๓๓^๖ (๓) แห่งพระราชบัญญัติสหกรณ์ฯ ดังนั้น หากสหกรณ์อื่นจะขายหุ้นให้แก่สหกรณ์ที่มาถือหุ้นจึงไม่อาจกระทำได้ และการที่มาตรา ๖๒^๗ (๕) แห่งพระราชบัญญัติสหกรณ์ฯ กำหนดให้สหกรณ์อาจนำเงินไปลงทุนโดยการถือหุ้นของสหกรณ์อื่น ซึ่งจะทำให้สหกรณ์สามารถถือหุ้นของสหกรณ์อื่นได้ จึงเป็นการขัดแย้งกับวัตถุประสงค์ของการจัดตั้ง สหกรณ์และลักษณะสำคัญอันเป็นองค์ประกอบของสหกรณ์ตามมาตรา ๓๓ (๒) และ (๓) แห่งพระราชบัญญัติสหกรณ์ฯ สหกรณ์จึงไม่อาจถือหุ้นของสหกรณ์อื่นตามมาตรา ๖๒ (๕) แห่งพระราชบัญญัติสหกรณ์ฯ ได้

ประเด็นที่สอง เห็นว่า เมื่อได้วินิจฉัยในประเด็นที่หนึ่งแล้วว่า สหกรณ์ไม่อาจถือหุ้น ของสหกรณ์อื่นตามมาตรา ๖๒ (๕) แห่งพระราชบัญญัติสหกรณ์ฯ ได้ จึงไม่จำเป็นที่จะต้องวินิจฉัย ในประเด็นนี้อีก

(นางสาวจาร์วรรณ เสงตรกุล)
เลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา
มิถุนายน ๒๕๖๒

“มาตรา ๓๗ เมื่อนายทะเบียนสหกรณ์พิจารณาแล้วเห็นว่า สหกรณ์ตามที่ขอจดทะเบียน มีวัตถุประสงค์ตามมาตรา ๓๓ คำขอจดทะเบียนมีเอกสารครบถ้วนถูกต้องตามมาตรา ๓๕ และการจัดตั้งสหกรณ์ ตามที่ขอจดทะเบียนจะไม่เสียหายแก่ระบบสหกรณ์ ให้นายทะเบียนสหกรณ์รับจดทะเบียนและออกใบสำคัญ รับจดทะเบียนให้แก่สหกรณ์นั้น

ให้สหกรณ์ที่ได้จดทะเบียนแล้วมีฐานะเป็นนิติบุคคล

“มาตรา ๑๐๕ ให้ชุมนุมสหกรณ์ที่ได้จดทะเบียนแล้วเป็นนิติบุคคลและเป็นสหกรณ์ ตามพระราชบัญญัตินี้

เพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ให้ชุมนุมสหกรณ์มีอำนาจกระทำการได้ตามมาตรา ๔๖ และตามที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวง

ให้นำบทบัญญัติในหมวด ๓ หมวด ๔ หมวด ๕ และหมวด ๖ มาใช้บังคับกับชุมนุมสหกรณ์ โดยอนุโลม

๔โปรดดูเชิงอรรถที่ ๒, ข้างต้น

๕โปรดดูเชิงอรรถที่ ๓, ข้างต้น